

LATVIJAS REPUBLIKAS EKONOMIKAS MINISTRIJA
PATĒRĒTĀJU TIESĪBU AIZSARDZĪBAS CENTRS

K.Valdemāra ielā 157, Rīgā, LV – 1013 ♦ tālr. (+371) 67388624 ♦ fakss (+371) 67388634 ♦ e-pasts: ptac@ptac.gov.lv

AS „D.J.M.”
Kuldīgas rajons, Padures pagasts
„Meldri”, LV – 3321

(..)

LĒMUMS
par nevienlīdzīgiem un netaisnīgiem līguma
noteikumiem
Rīgā

2008.gada 24.septembrī

Nr.49-lg

[1] Patērētāju tiesību aizsardzības centrā (turpmāk – PTAC) 2008.gada 20.maijā saņemts (..) (turpmāk – Patērētāja) 2008.gada 16.maija iesniegums (turpmāk – Iesniegums) saistībā ar AS „D.J.M.” lombardu (turpmāk – Sabiedrība) (..) gada (..) novembrī noslēgto Kredīta biļeti Nr.(..) (turpmāk – Kredīta līgums), (..) gada (..) novembrī noslēgto Hipotēkas līgumu (turpmāk – Hipotēkas līgums) un (..) gada (..) decembrī noslēgto Kredīta biļetes papildinājumu Nr.(..) (turpmāk – Kredīta līguma papildinājums).

Iesniegumā minēts, ka Kredīta līguma un Hipotēkas līguma noteikumi netika apspriesti ar Patērētāju un ka minētie līgumi Patērētājam tika piedāvāti kā tipveida līgumi. Patērētāja Iesniegumā norādījusi, ka līgumos tika aizpildītas tikai tukšās ailes.

Patērētāja uzskata, ka Kredīta līgumā un Hipotēkas līgumā ir ietverti netaisnīgi līguma noteikumi.

Iesniegumā izteikts lūgums PTAC atzīt par spēkā neesošiem Kredīta līguma (Kredīta līguma papildinājuma) noteikumus par iekļīlātā nekustamā īpašuma novērtējumu par 5000,00 LVL, par kredīta izmantošanas procentiem (6% no kredīta summas par katru kredīta izmantošanas dienu), līgumsodu par

maksājuma kavējumiem (1% apmērā par katru kavēto dienu, bet, ja summa pārsniedz LVL 100,00, tad vienas otrās procenta daļas apmērā no kavētā maksājuma), šķīrējtiesas klauzulu. Tāpat Iesniegumā izteikts lūgums PTAC atzīt par spēkā neesošu Hipotēkas līguma 4.3.punkta noteikumu, kurā ietverta šķīrējtiesas klauzula.

[2] PTAC, pamatojoties uz *Patērētāju tiesību aizsardzības likuma* (turpmāk – PTAL) 26.panta pirmo daļu, Ministru kabineta 2006.gada 1.augusta noteikumu Nr.632 „*Patērētāju tiesību aizsardzības centra nolikums*” 6.3. un 6.4.apakšpunktu, 2008.gada 20.jūnijā nosūtīja Sabiedrībai vēstuli Nr.21-04/5219-D-227, kurā pieprasīja Sabiedrībai sniegt rakstveida skaidrojumu par Iesniegumā minēto, aicināja Sabiedrību sniegt informāciju par veiktajām darbībām sakarā ar konstatēto netaisnīgo līguma noteikumu izslēgšanu vai grozīšanu (t.i., patērētājiem piedāvāto līgumu projektu grozīšana, PTAC konstatēto netaisnīgo līguma noteikumu atzīšana par spēkā neesošiem un pārtraukšana pildīt ar patērētājiem noslēgtajos līgumos), aicināja Sabiedrību iesniegt PTAC pārstrādāto patērētājiem piedāvāto Kredīta līguma (kredīta biļetes) projektu un Hipotēkas līguma projektu, kā arī saskaņā ar *Administratīvā procesa likuma* 62.panta pirmās daļas noteikumiem PTAC aicināja Sabiedrību izteikt savu viedokli par Kredīta līguma un Hipotēkas līguma noteikumu atbilstību PTAL un citiem patērētāju tiesību aizsardzības jomu reglamentējošajiem normatīvajiem aktiem.

[3] 2008.gada 14.jūlijā PTAC saņēma Sabiedrības 2008.gada 8.jūlija paskaidrojumu (turpmāk – Paskaidrojums). Paskaidrojumā minēts sekojošais:

Sabiedrība pirms kredīta izsniegšanas iepazīstina klientu ar „Kredīta izsniegšanas nolikuma” noteikumiem, kas apstiprināts ar Sabiedrības 2008.gada 3.janvāra valdes lēmumu. Sabiedrība norāda, ka, ja lombardā tiek ieķīlāts nekustamais īpašums, tad ar klientu pārrunas ved Sabiedrības valdes loceklis. Konkrētajā gadījumā, kad Patērētāja ieradās lombardā uz izteica vēlmi saņemt aizdevumu LVL 1000.00 apmērā, ieķīlājot savu nekustamo īpašumu, pārrunas ar Patērētāju veda Sabiedrības valdes locekle. Patērētāja tika iepazīstināta ar Sabiedrības lombarda nolikumu. Sabiedrība norāda, ka no minētā nolikuma klients var uzzināt par lombarda darbību, procentu likmēm, maksājumu kārtību, pienākumiem un tiesībām.

Attiecībā uz Kredīta līgumu Sabiedrība norāda, ka Kredīta līgums ir daļēji sagatavots līguma projekts, atstājot apzināti tukšas ailes, lai precīzi, ievērojot klienta norādījumus un vienojoties par līguma nosacījumiem, tos aizpildītu klienta klātbūtnē.

Sabiedrība norāda, ka pēc nolikuma 2.5.punkta abas puses savstarpēji vienojās par ķīlas vērtību, ko ieraksta Kredīta līgumā klienta klātbūtnē tukšajā ailē „novērtējums”, tas ir, LVL 5000,00.

Attiecībā uz procentu maksājumiem Sabiedrība norāda, ka procenti par kredīta izmantošanu tiek noteikti pēc nolikuma 3.1.punkta, kas paredz, ka šajā lombarda filiālē noteiktie mēneša procenti ir 12%. Sabiedrība paskaidro, ka

ņemot vērā klienta iespējas un vēlmes, Sabiedrība konkrētajā situācijā vienojās par 6% no kredīta summas, tas ir, par katru kredīta izmantošanas dienu LVL 2,00, kas sastāda LVL 60,00 mēnesī (ja pieņem, ka mēnesī ir 30 dienas), ko atkal klienta klātbūtnē ieraksta tukšajā ailē. Tāpat Sabiedrība norāda, ka arī kredīta atmaksāšanas termiņš pēc klienta vēlēšanās tika noteikts 30 dienas. Attiecībā uz līgumsodu Sabiedrība norāda, ka līgumsods jau bija ierakstīts un piedāvāts Kredīta līguma projektā, ar ko Patērētāja tika iepazīstināta un viņai nebija pretenziju. Sabiedrība uzskata, ka tas, ka Patērētāja precīzi uzsāka savu saistību izpildi, liecina par to, ka Patērētāja visu saprata. Sabiedrība paskaidro, ka Patērētāja nepildīja no Kredīta līguma izrietošās saistības, tas ir, sāka kavēt maksājumus (no 2008.gada 7.janvāra līdz 2008.gada 22.aprīlim), Sabiedrība izmantoja savas tiesības un 2008.gada 22.aprīlī aizsūtīja Patērētājam atgādinājuma vēstuli, pieprasot kredīta summu, procentus par kredīta izmantošanu un līgumsodu.

Paskaidrojumā minēts, ka Sabiedrība piekrīt PTAC daļēji pamatotajam aizrādījumam, ka Hipotēkas līguma 4.3.punkta noteikums un Kredīta līgumā ietvertā šķīrējtiesas klauzula ir atzīstami par netaisnīgiem līguma noteikumiem. Sabiedrība norāda, ka, lai nerastos strīdus jautājumi ar patērētāju, Hipotēkas līguma 4.3.punkta noteikums un Kredīta līgumā ietvertā šķīrējtiesas klauzula tika svītroti, grozot uz jaunu redakciju, kas paredz strīdu izšķiršanu LR tiesā pēc piekritības. Sabiedrība paskaidro, ka tā kā tai nav iespējams līguma noteikumus vienpersoniski mainīt, tad Sabiedrības valdes locekļi nav radusies iespēja piedāvāt mainīt minētos netaisnīgos līguma noteikumus un līdz ar to tie lasāmi vēl iepriekšējā redakcijā.

Paskaidrojumam pievienoti šādi dokumenti: 1) Kredīta biļetes projekts; 2) Kredīta biļetes papildinājuma projekts; 3) Hipotēkas līguma projekts; 4) Sabiedrības 2008.gada 3.janvāra lēmums Nr.5, ar kuru nolemts līgumos ietvert noteikumu par strīdu izskatīšanu LR tiesā; 5) Sabiedrības 2008.gada 10.augusta rīkojums par procentu likmēm; 6) Sabiedrības Kredīta izsniegšanas nolikums.

[4] 2008.gada 23.septembrī PTAC saņēma Sabiedrības 2008.gada 22.septembra vēstuli, kurā sniegta informācija, ka Sabiedrība pret Patērētāju jebkuru strīdu, nesaskaņu vai prasību, kas varētu izrietēt no līguma, kas skar to vai tā pārkāpšanu, izbeigšanu vai spēkā esamību, izšķirs LR tiesā pēc piekritības.

Izvērtējot lietā esošos materiālus un Sabiedrības Paskaidrojumā minētos argumentus, PTAC secina:

[5] Patērētāja tiesiskajās attiecībās, kas izriet no Kredīta līguma (Kredīta līguma papildinājuma) un Hipotēkas līguma, ir uzskatāmi par „patērētāju” PTAL 1.panta 3.punkta izpratnē, jo ir fiziskās personas, kas izsaka vēlēšanos iegādāties, iegādājas vai varētu iegādāties precī vai izmantot pakalpojumu nolūkam, kurš nav saistīts ar tās saimniecisko vai profesionālo darbību.

[6] Saskaņā ar PTAL 3.panta 2.punkta noteikumiem patērētāju tiesības ir pārkāptas, ja nav ievērots līgumslēdzēju pušu vienlīdzības princips un līguma noteikumi ir netaisnīgi. Savukārt saskaņā ar PTAL 6.panta pirmo daļu ražotājs, pārdevējs vai pakalpojuma sniedzējs nedrīkst piedāvāt tādus līguma noteikumus, kas ir pretrunā ar līgumslēdzēju pušu tiesiskās vienlīdzības principu, šo likumu un citiem normatīvajiem aktiem. Atbilstoši PTAL 6.panta ceturtais daļas noteikumiem, novērtējot līguma noteikumus, ņem vērā pārdotās preces vai sniegtā pakalpojuma raksturu, visus apstākļus, kādos līgums noslēgts, kā arī noslēgtā līguma un ar to saistītā līguma noteikumus.

Saskaņā ar PTAL 6.panta piekto daļu līguma noteikums vienmēr ir uzskatāms par savstarpēji neapspriestu, ja līgums sastādīts iepriekš un patērētājam līdz ar to nav bijis iespējams ietekmēt attiecīgā līguma noteikumus. Saskaņā ar PTAL 6.panta sestās daļas noteikumiem, ja ir apspriesti līguma atsevišķi noteikumi vai atsevišķu noteikumu attiecīgi aspekti, tad nevar uzskatīt, ka savstarpēji apspriesti ir arī pārējie līguma noteikumi.

PTAL 6.panta septītā daļa nosaka, ka „*Ja ražotājs, pārdevējs vai pakalpojuma sniedzējs apgalvo, ka līguma noteikumi ir savstarpēji apspriesti ar patērētāju, viņa pienākums ir to pierādīt*”. PTAL 6.panta septītās daļas noteikumi uzliek pierādīšanas nastu pakalpojuma sniedzējam gadījumos, kad pastāv domstarpības par to, vai attiecīgie līguma noteikumi ir vai nav savstarpēji apspriesti.

Par apspriestiem līguma noteikumiem uzskatāmi līguma noteikumi, par kuriem līgumslēdzēji savstarpēji apspriežot (savstarpēji apmainoties viedokļiem) ir vienojušies. Līdz ar to parakstīts līgums pats par sevi nav pietiekams pierādījums tam, ka līgumslēdzēji savstarpēji apsprieda katru līguma noteikumu atsevišķi (skatīt, Augstākās tiesas Senāta Administratīvo lietu departamenta 2006.gada 7.marta spriedums lietā Nr.C30519003 motīvu daļas 14.punktu). Līdz ar to par pietiekamu pierādījumu Līguma apspriešanas faktam nevar kalpot Patērētāja paraksts Līgumā.

Papildus PTAC norāda, ka, iekļaujot līgumā, ko slēdz ar patērētāju, netaisnīgus līguma noteikumus, par tiem ir nepieciešama atsevišķa apspriešana un ar patērētāja parakstu vien nepietiek, lai apgalvotu, ka patērētājs šādiem līguma noteikumiem ir piekritis, jo „*pat skaidri izteikts patērētāja apliecinājums, ka viņš ir iepazīstināts ar līguma standartnoteikumiem un vienojies par tiem, neizslēdz Direktīvas (Direktīva 93/13/EEK par netaisnīgiem noteikumiem patērētāju līgumos) piemērošanu*” (skat., Zadraks G. Direktīvas 93/13/EEK par netaisnīgiem noteikumiem patērētāju līgumos nepieciešamā reforma. *Likums un Tiesības*, 2005, Nr.4, 103.lpp.).

PTAC secina, ka Kredīta līgums (Kredīta līguma papildinājums) un Hipotēkas līgums ir iepriekš sastādīti līgumi. Ņemot vērā iepriekšminēto un to, ka Sabiedrība nav iesniegusi pierādījumus, kas pierādītu, ka Kredīta līguma (Kredīta līguma papildinājuma) un Hipotēkas līguma noteikumi ar Patērētāju ir savstarpēji apspriesti, tad, ņemot vērā *Administratīvā procesa likuma* 161.panta pirmās daļas noteikumus, Līguma noteikumi ir uzskatāmi par neapspriestiem ar Patērētāju (izņemot Līguma būtiskās sastāvdaļas).

Vienlaicīgi PTAC norāda, ka regulējums attiecībā uz netaisnīgiem līguma noteikumiem ir iekļauts, lai nepieļautu, ka kāda no līgumslēdzēju pusēm piespiestu otru pusi noslēgt līgumu, kura noteikumi atbilst tikai vienas līgumslēdzēju puses interesēm, otrai pusei atņemot tai nozīmīgas tiesības, tādējādi skarot patērētāju intereses. PTAL 6.panta trešā daļa nosaka, ka „*līguma noteikums, kuru līgumslēdzējas puses savstarpēji nav apspriedušas, ir netaisnīgs, ja tas pretēji labticīguma prasībām rada būtisku neatbilstību līgumā noteiktajās līgumslēdzēju pušu tiesībās un pienākumos par sliktu patērētājam*”.

[7] **Kredīta līgumā** ietverts noteikums par strīdu izskatīšanu, paredzot, ka „*Jebkurš strīds, nesaskaņa vai prasība, kas izriet no šī līguma, kas skar to vai tā pārkāpšanu, izbeigšanu vai spēkā esamību, tiks izšķirta **Hanzas šķīrējtiesā** Rīgā saskaņā ar šīs šķīrējtiesas reglamentu. Šķīrējtiesas procesa noteikumus izvēlas Lombards vienpersoniski*”.

Kredīta līguma papildinājumā ietverts noteikums, kas paredz, ka „*Jebkurš strīds, nesaskaņa vai prasība, kas izriet no šī līguma, skar to vai tā pārkāpšanu, izbeigšanu vai spēkā esamību, tiek izšķirts **Hanzas šķīrējtiesā** Rīgā saskaņā ar šīs šķīrējtiesas reglamentu. Šķīrējtiesas procesa noteikumus izvēles Lombards vienpersoniski*”.

Hipotēkas līguma 4.3.punkts paredz, ka „*Jebkurš strīds, nesaskaņa vai prasība, kas izriet no Līguma, kas skar to vai tā pārkāpšanu, izbeigšanu vai spēkā esamību, tiks izšķirta **Hanzas šķīrējtiesā** Rīgā saskaņā ar šīs šķīrējtiesas reglamentu. Šķīrējtiesas procesa noteikumus izvēlas **Ķīlas Nēmējs** vienpersoniski*”.

Attiecībā uz minētajām šķīrējtiesas klauzulām, PTAC vērš uzmanību, ka Eiropas Kopienų Padomes Direktīvas 93/13/EEK (1993.gada 5.aprīlis) par negodīgiem noteikumiem patērētāju līgumos 3.panta 3.punkta pielikumā, kā arī PTAL 6.panta trešās daļas 7.punktā par netaisnīgu līguma noteikumu tiek uzskatīts tāds līguma noteikums, kas „*izslēdz vai kavē patērētāja tiesības vērsties patērētāju tiesību aizsardzības iestādēs vai tiesā, paredz strīdu izskatīšanu tikai šķīrējtiesā*”. No konkrētās tiesību normas izriet, ka jebkurš līguma noteikums, kas kavē patērētāju izmantot iepriekš minētās tiesības, ir uzskatāms par netaisnīgu. Līguma noteikums, kas paredz strīdu izskatīšanu tikai šķīrējtiesā - Hanzas šķīrējtiesā izslēdz Patērētājas tiesības vērsties vispārējās jurisdikcijas tiesā.

Arī Satversmes tiesa 2005.gada 17.janvāra spriedumā lietā Nr.2004-10-01 9.3.2.rindkopā ir atzinusi, ka patērētāju tiesības paredz īpašus ierobežojumus šķīrējtiesas līguma noslēgšanai. Satversmes tiesa minētajā spriedumā arī norādījusi uz to, ka „*arī šķīrējtiesām pēc savas iniciatīvas jāizvērtē patērētāju līgumā iekļautās šķīrējtiesas klauzulas spēkā esamība. Taisījušas spriedumu, kas valsts tiesās izrādītos neizpildāms, tās var kļūt atbildīgas pret lietas dalībniekiem par lieka procesa veikšanu*”.

Tāpat profesors K. Torgāns ir norādījis, ka: „*ļaujot bez ceremonijām patērētājam uzspiest vienu šķīrējtiesnesi un ar to viņam atņemot iespēju uz lietas izskatīšanu tiesā, tiek pārkāpts Patērētāju tiesību aizsardzības likums*” (K.

Torgāns. *Šķīrējtiesas Latvijā: vajadzīgas radikālas pārmaiņas*. Jurista Vārds, 11.01.2005.). K. Torgāns skaidrojis, ka šķīrējtiesas process galvenokārt ir domāts strīdu izskatīšanai starp komersantiem, kas noteikts arī UNCITRAL noteikumos (United Nation Commission On International Trade Rule, Arbitrion rules, Genaral Assembly Resolution 31/98), kas pārņemti daudzu Latvijas šķīrējtiesu reglamentos.

Vienlaikus PTAC informē, ka līdzšinējā tiesu prakse ir atzinusi šķīrējtiesu ar patērētāju noslēgtā līgumā par netaisnīgu līguma noteikumu (sk., Augstākās tiesas Senāta Administratīvo lietu departamenta 2006.gada 7.marta spriedums lietā Nr.C30519003, SKA-59).

Saskaņā ar PTAL 3.panta 2.punkta noteikumiem patērētāja tiesības ir pārkāptas, ja nav ievērots līgumslēdzēju pušu vienlīdzības princips un līguma noteikumi ir netaisnīgi. Pamatojoties uz iepriekš minēto un PTAL 6.panta trešās daļas 7.punktu, PTAC norāda, ka Kredīta līgumā, Kredīta līguma papildinājumā un Hipotēkas līguma 4.3.punktā ietvertā šķīrējtiesas klauzula ir vērtējama kā netaisnīgs līguma noteikums. Līdz ar to minētā šķīrējtiesas klauzula nedrīkst tikt piemērota pret Patērētāju, kā arī nedrīkst tikt iekļauta patērētājiem piedāvātajos līgumu projektos.

PTAC secina, ka Sabiedrība Paskaidrojumam pievienotajā patērētājiem piedāvātajā Kredīta līguma projektā, Kredīta līguma papildinājuma projektā un Hipotēkas līguma projektā ir izslēgusi šķīrējtiesas klauzulu, nosakot tās vietā strīdu risināšanu LR tiesā pēc piekritības. PTAC norāda, ka Sabiedrības veiktie grozījumi, kas paredz strīdu risināšanu LR tiesā pēc piekritības, ir atbilstoši PTAL noteikumiem. Savukārt 2008.gada 23.septembrī PTAC saņēma Sabiedrības 2008.gada 22.septembra vēstuli, no kuras izriet, ka Sabiedrība pret Patērētāju strīdu izšķiršanai vērsīsies LR tiesā pēc piekritības. Ņemot vērā minēto, PTAC nav nepieciešams lēmumā uzdot Sabiedrībai pārtraukt pildīt šķīrējtiesas klauzulu ar Patērētāju, kā arī uzdot grozīt patērētājiem piedāvātajos līgumu projektos šķīrējtiesas klauzulu, jo Sabiedrība to jau ir izdarījusi.

[8] Kredīta līgumā ietverts noteikums, kas paredz, ka *„Par kredīta atgriešanas nokavējumu papildus maksai par kredīta izmantošanu Klients maksā Lombardam līgumsodu viena procenta apmērā no kredīta un atgriežamo procentu kopsummas par katru nokavējuma dienu, ja kredīta summa pārsniedz simts latu apmēru Klients maksā Lombardam vienas otrās procenta daļas apmērā no kredīta un atgriežamo procentu kopsummas par katru nokavējuma dienu”*.

Paskaidrojumam pievienotajā **Kredīta līguma projektā** ietverts tāda paša satura noteikums, kas paredz, ka *„Par kredīta atgriešanas nokavējumu papildus maksai par kredīta izmantošanu Klients maksā Lombardam līgumsodu viena procenta apmērā no kredīta un atgriežamo procentu kopsummas par katru nokavējuma dienu, ja kredīta summa pārsniedz simts latu apmēru Klients maksā Lombardam vienas otrās procenta daļas apmērā no kredīta un atgriežamo procentu kopsummas par katru nokavējuma dienu”*.

PTAC secina, ka Kredīta līgumā un Kredīta līguma projektā par kredīta atmaksas kavējumu patērētājam ir paredzēts līgumsods 1% apmērā no kredīta un atgriežamo procentu kopsummas par katru nokavējuma dienu, bet, ja kredīta summa pārsniedz 100,00 LVL apmēru - līgumsods vienas otrās procenta daļas (jeb 0,5%) apmērā no kredīta un atgriežamo procentu kopsummas par katru nokavējuma dienu.

No minētajiem līguma noteikumiem izriet, ka patērētājam līgumsods 1% apmērā ir jāmaksā **no kredīta** (konkrētajā gadījumā kredīta summa sastāda LVL 1000,00) **un atgriežamo procentu kopsummas**, turklāt šāds līgumsods patērētājam ir jāmaksā **par katru nokavējuma dienu**. Līdzīgi ir arī ar līgumsodu vienas otrās procentu daļas apmērā (jeb 0,5%) apmērā, kas patērētājam jāmaksā **no kredīta** (konkrētajā gadījumā kredīta summa sastāda LVL 1000,00) **un atgriežamo procentu kopsummas**, turklāt arī **par katru nokavējuma dienu**. Papildus PTAC secina, ka šādi līgumsodi nav aprobežoti un to maksājumi var augt pat līdz bezgalībai.

Atbilstoši *Civillikuma* 1716.pantam „*Līgumsods ir pametums, ko kāda persona uzņemas ciest sakarā ar savu saistību tajā gadījumā, ja viņa šo saistību neizpildītu vai neizpildītu pienācīgi*”. Vērtējot Kredīta līgumā un Kredīta līguma projektā ietverto līgumsodu atbilstību, PTAC ir vadījies no samērīguma kritērija, kas izriet no labas ticības un civiltiesībās pastāvošā taisnīguma principa, ievērojot, ka *”pie samērīguma noteikšanas jāņem vērā visas kreditora intereses un parādnieka spējas”* (*Latvijas Republikas Civillikuma komentāri, Saistību tiesības (1401.-2400.p.), otrais izdevums; Autoru kolektīvs prof. K.Torgāna vispārīgā zinātniskā redakcijā, izdevniecība „Mans īpašums”, Rīga, 2000, 225.lpp.*). PTAC atzīmē, ka līgumsoda funkcija ir atturēt patērētāju no līgumsaistību nepildīšanas, tomēr PTAL 6.panta trešās daļas 4.punktā minētais princips ir noteikts, lai nepieļautu to, ka patērētājam tiek piemērots nepamatoti liels līgumsods. Papildus PTAC norāda, ka, vērtējot līgumsodu proporcionalitāti, ir ņēmis vērā arī PTAL 5.pantā noteikto līgumslēdzēju pušu tiesiskās vienlīdzības principu. No tā izriet, ka, vērtējot līgumsoda apmēru, jāievēro arī labticīguma prasības, kā arī tas, ka līgumsoda apmērs nedrīkst būt tāds, kas nostāda patērētāju neizdevīgā stāvoklī, t.i., līgumsods nedrīkst būt *”paverdzinošs”* vai nesamērīgi liels.

Saskaņā ar *PTAL* 6.panta trešās daļas 4.punktu līguma noteikums ir netaisnīgs, ja uzliek patērētājam, kurš neizpilda līgumsaistības, neproporcionāli lielu līgumsodu. Tiesību zinātnē teikts, ka *„nereti līgumsoda apmērs izrādās tāds, kas ekonomiski iznīcina parādnieku. Runa ir par procentos par katru nokavējuma dienu noteiktu līgumsodu”* (Torgāns K. Līgumsoda modernizācijas ceļi. Grām. Saistību izpildes juridiskais nodrošinājums. Latvijas Universitātes Zinātniskie raksti. Rīga, Latvijas Universitāte. 1999.gads, 66.lpp).

PTAC secina, ka šādu līgumsodu apmēri, kas noteikti 1% apmērā no kredīta un atgriežamo procentu kopsummas par katru nokavējuma dienu un vienas otrās procentu daļas apmērā (jeb 0,5%) apmērā no kredīta un atgriežamo procentu kopsummas par katru nokavējuma dienu, var pat vairākkārtīgi pārsniegt paša izsniegtā kredīta apmēru. Piemēram, līgumsods 1% apmērā tikai

no kredīta summas (LVL 1000,00), nerēķinot vēl klāt atgriežamos procentus, dienā sastāda jau maksājumu LVL 10,00 apmērā, bet 3 mēnešos šāds līgumsods var sasniegts gandrīz paša aizdevuma apmēru. PTAC secina, ka līgumsodam, kas tiek noteikts no kredīta (līguma summas) un atgriežamo procentu kopsummas un kas patērētājam jāmaksā par katru nokavējuma dienu, ir izteikti sodošs raksturs.

Ņemot vērā augstāk minēto, PTAC iepriekš minētos Kredīta līgumā un Kredīta līguma projektā ietvertos līgumsodus saskaņā ar PTAL 6.panta trešās daļas 4.punktu vērtē kā neproporcionāli lielus un līdz ar to Kredīta līguma un Kredīta līguma projekta noteikumu, kas paredz, ka *„Par kredīta atgriešanas nokavējumu papildus maksai par kredīta izmantošanu Klients maksā Lombardam līgumsodu viena procenta apmērā no kredīta un atgriežamo procentu kopsummas par katru nokavējuma dienu, ja kredīta summa pārsniedz simts latu apmēru Klients maksā Lombardam vienas otrās procenta daļas apmērā no kredīta un atgriežamo procentu kopsummas par katru nokavējuma dienu”*, par netaisnīgu līguma noteikumu.

[9] Kredīta līgumā ietverts noteikums, kas paredz, ka *„Atgriežot kredītu, Klients atgriež kredīta biļetes eksemplāru, tādējādi apstiprinot, ka ir saņēmis ieķīlāto īpašumu un ka viņam nav nekādu pretenziju pret Lombardu”*.

Arī **Kredīta līguma projekta** noteikums paredz, ka *„Atgriežot kredītu, Klients atgriež kredīta biļetes eksemplāru, tādējādi apstiprinot, ka ir saņēmis ieķīlāto īpašumu un ka viņam nav nekādu pretenziju pret Lombardu”*.

PTAC norāda, ka līguma noteikums, kas paredz, ka patērētājam ir jāatdod Sabiedrībai savs līguma eksemplārs, ir pretrunā ar līgumslēdzēju pušu tiesiskās vienlīdzības principu, jo patērētāja rīcībā vairs nav pierādījumu, kas apliecina faktu, ka patērētāja un Sabiedrības starpā ir ticis noslēgts aizdevuma līgums, ja, piemēram, patērētājs nolemj vērsties tiesā vai kādā citā tiesībaizsardzības iestādē. PTAC atzīmē, ka šāds līguma noteikums nostāda patērētāju savu interešu aizsardzībai neizdevīgā stāvoklī salīdzinājumā ar Sabiedrību un ir pretrunā ar labticīguma prasībām. Balstoties uz iepriekš minēto un pamatojoties uz PTAL 5.panta otrās daļas 5.punktu, 6.panta trešās daļas 1.punktu Kredīta līguma un Kredīta līguma projekta noteikums, kas paredz, ka *„Atgriežot kredītu, Klients atgriež kredīta biļetes eksemplāru, tādējādi apstiprinot, ka ir saņēmis ieķīlāto īpašumu un ka viņam nav nekādu pretenziju pret Lombardu”*, ir netaisnīgs līguma noteikums.

[10] Kredīta līgumā ietverts noteikums, ka *„Ja klients nokavē kredīta atgriešanu par piecām dienām vai vairāk, Lombardam ir tiesības bez īpaša brīdinājuma pārdot ieķīlāto īpašumu par brīvu cenu”*.

Šāda paša satura noteikums iekļauts arī **Kredīta līguma projektā** - *„Ja klients nokavē kredīta atgriešanu par piecām dienām vai vairāk, Lombardam ir tiesības bez īpaša brīdinājuma pārdot ieķīlāto īpašumu par brīvu cenu”*.

PTAC norāda, ka izvērtējams ir minētajā noteikumā patērētājam noteiktais nokavējuma termiņš - vismaz 5 dienas saistībā ar sekām, kādas var

iestāties – patērētāja īpašuma pārdošana (piemēram, nekustamā īpašuma pārdošana, ja nokavētas 5 dienas). Iespējams, ka šis termiņš ir pārāk īss, lai uzreiz piemērotu šādas būtiskas sekas, turklāt nokavējuma termiņš ir noteikts dienās, nevis darbdienu. PTAC aicina Sabiedrību grozīt minēto noteikumu patērētājiem piedāvātajā līguma projektā.

[11] Attiecībā uz Iesniegumā izteikto Patērētājas lūgumu PTAC atzīt par spēkā neesošiem Kredīta līguma noteikumus par ieķīlātā nekustamā īpašuma novērtējumu, PTAC paskaidro, ka šāds līguma noteikums pats par sevi nav atzīstams par netaisnīgu līguma noteikumu. Kā izriet no Iesnieguma, tad Patērētāja nepiekrīt pašam novērtējumam, kas konkrētajā gadījumā ir LVL 5000,00. PTAC norāda, ka atbilstoši PTAL 25.panta ceturtajā daļā noteiktajām PTAC funkcijām, PTAC kompetencē neietilpst strīdu risināšana par nekustamā īpašuma novērtējumu, kā arī PTAC nav kompetents izvērtēt, vai konkrētais nekustamā īpašuma novērtējums ir pamatots un atbilstošs.

Attiecībā uz Iesniegumā izteikto Patērētājas lūgumu PTAC atzīt par spēkā neesošiem Kredīta līguma noteikumus par kredīta izmantošanas procentiem (6% no kredīta summas par kredīta izmantošanas dienu), PTAC paskaidro, ka līguma noteikumu netaisnīguma pārbaude nav attiecināma uz cenu, proti, konkrētajā gadījumā cena ir procenti, kas aizņēmējam (Patērētājam) ir jāmaksā Sabiedrībai par aizdevuma (Sabiedrības kapitāla) lietošanu. PTAC atzīmē, ka Eiropas Parlamenta un Padomes 1993.gada 5.aprīļa direktīvas 93/13/EEK *par negodīgiem noteikumiem patērētāju līgumos* (kas ieviesta arī PTAL) preambulā minēts, ka „*tā kā šīs direktīvas nolūkos negodīguma novērtējumam nepakļauj noteikumus, kas apraksta galveno līguma priekšmetu, ne arī piegādāto preču vai pakalpojumu kvalitātes/cenas attiecību; tā kā, galveno līguma priekšmetu un kvalitātes/cenas attiecību tomēr var ņemt vērā, novērtējot citu noteikumu godīgumu; tā kā, cita starpā, var secināt, ka apdrošināšanas līgumos noteikumus, kas skaidri nosaka vai ierobežo apdrošināto risku un apdrošinātāja atbildību, nevajadzētu pakļaut šādam novērtējumam, jo šos ierobežojumus ņem vērā, aprēķinot prēmiju, kuru maksā patērētājs*”.

Balstoties uz iepriekš minēto un pamatojoties uz PTAL 3.panta 2.punktu, 5.panta pirmo daļu, 5.panta otrās daļas 5.punktu, 6.panta trešās daļas 1. punktu, 6.panta trešās daļas 4.punktu, 25.panta ceturtās daļas 6.punktu, 25.panta astotās daļas 1.punktu, *Administratīvā procesa likuma* 161.panta pirmo daļu, **PTAC uzdod:**

1. Sabiedrībai pārtraukt pildīt ar Patērētāju noslēgtajā **Kredīta līgumā** netaisnīgo līguma noteikumu, kas paredz, ka „*Par kredīta atgriešanas nokavējumu papildus maksai par kredīta izmantošanu Klients maksā Lombardam līgumsodu viena procenta apmērā no kredīta un atgriežamo procentu kopsomas par katru nokavējuma dienu, ja kredīta summa pārsniedz simts latu apmēru Klients maksā Lombardam vienas otrās procenta daļas apmērā no kredīta un atgriežamo procentu*

kopsummas par katru nokavējuma dienu”, un netaisnīgo Kredīta līguma noteikumu, kas paredz, ka „*Atgriežot kredītu, Klients atgriež kredīta biļetes eksemplāru, tādējādi apstiprinot, ka ir saņēmis ieķīlāto īpašumu un ka viņam nav nekādu pretenziju pret Lombardu”*.

2. Sabiedrībai pārtraukt pildīt ar citiem patērētājiem noslēgtajos līgumos šāda satura līguma noteikumus kā:
  - Kredīta līguma noteikums, kas paredz, ka „*Par kredīta atgriešanas nokavējumu papildus maksai par kredīta izmantošanu Klients maksā Lombardam līgumsodu viena procenta apmērā no kredīta un atgriežamo procentu kopsummas par katru nokavējuma dienu, ja kredīta summa pārsniedz simts latu apmēru Klients maksā Lombardam vienas otrās procenta daļas apmērā no kredīta un atgriežamo procentu kopsummas par katru nokavējuma dienu”*;
  - Kredīta līguma noteikums, kas paredz, ka „*Atgriežot kredītu, Klients atgriež kredīta biļetes eksemplāru, tādējādi apstiprinot, ka ir saņēmis ieķīlāto īpašumu un ka viņam nav nekādu pretenziju pret Lombardu”*.

3. Sabiedrībai mēneša laikā no lēmuma spēkā stāšanās dienas grozīt patērētājiem piedāvātajos līguma projektos šāda satura līguma noteikumus kā:
  - Kredīta līguma noteikums, kas paredz, ka „*Par kredīta atgriešanas nokavējumu papildus maksai par kredīta izmantošanu Klients maksā Lombardam līgumsodu viena procenta apmērā no kredīta un atgriežamo procentu kopsummas par katru nokavējuma dienu, ja kredīta summa pārsniedz simts latu apmēru Klients maksā Lombardam vienas otrās procenta daļas apmērā no kredīta un atgriežamo procentu kopsummas par katru nokavējuma dienu”*;
  - Kredīta līguma noteikums, kas paredz, ka „*Atgriežot kredītu, Klients atgriež kredīta biļetes eksemplāru, tādējādi apstiprinot, ka ir saņēmis ieķīlāto īpašumu un ka viņam nav nekādu pretenziju pret Lombardu”*.

4. Sabiedrībai sniegt informāciju PTAC par administratīvā akta izpildi pirms administratīvā akta lemjošās daļas 3.punktā noteiktā izpildes termiņa beigām atbilstoši PTAL 25.panta desmitās daļas noteikumiem (tai skaitā, iesniedzot pārstrādātos patērētājiem piedāvātos līgumu projektus).

Saskaņā ar *Administratīvā procesa likuma* 70.panta pirmo daļu, 76.panta pirmo daļu un otro daļu, 79.panta pirmo daļu un *Patērētāju tiesību aizsardzības likuma* 25.panta pirmo daļu šo administratīvo aktu adresāti var apstrīdēt Latvijas Republikas Ekonomikas ministrijā viena mēneša laikā kopš tā paziņošanas

adresātiem, iesniedzot iesniegumu Patērētāju tiesību aizsardzības centrā, Rīgā,
Kr. Valdemāra ielā 157, LV – 1013.

Direktore (paraksts)

B.Vītoļņa

IZRAKSTS PAREIZS